

IUU คืออะไร? ทำไมประเทศไทย ต้องแก้ไขปัญหา การประมง IUU

โดย สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป

การทำประมง IUU Fishing ย่อมาจาก Illegal, Unreported and Unregulated Fishing (IUU Fishing) หรือการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม เป็นนิยามที่องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization : FAO) บัญญัติขึ้น ปัจจุบันทั่วโลกต่างหันมาสนใจเรื่องการทำประมงผิดกฎหมาย หรือ IUU Fishing เนื่องจากปัจจุบันมีความต้องการบริโภคสัตว์น้ำมากขึ้น แม้แต่ในเขตทะเลหลวงก็มีการจัดตั้งองค์การบริหารจัดการประมงระดับภูมิภาค หรือ Regional Fisheries Management Organization (RFMOs) เพื่อบริหารจัดการและควบคุมการทำประมง

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการควบคุมของเรือประมงต่างๆ คือ รัฐเจ้าของธงเรือประมงนั้น (Flag State) ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการจดทะเบียนเรือประมง ออกใบอนุญาตทำประมง และควบคุมพฤติกรรมของเรือประมงที่ชักธงของตน องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization หรือ FAO) เป็นองค์กรแรกที่ผลักดันให้นานาประเทศหันมาให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทำประมง IUU โดยจัดทำ International Plan of Action on IUU (IPOA-IUU)

สหภาพยุโรปในฐานะประเทศผู้นำเข้าและบริโภคสินค้าประมงรายใหญ่ที่สุดของโลก ได้ริเริ่มให้ทุกประเทศที่ส่งออกสินค้าประมงไปยังสหภาพยุโรปดำเนินการแก้ไขปัญห IUU อย่างจริงจัง เนื่องจากมีสินค้าจากเรือประมง IUU ปะปนเข้ามาจำหน่ายในสหภาพยุโรปปีละกว่า 10,000 ล้านยูโร โดยออกกฎระเบียบ IUU หรือ EU Regulation No. 1005/2008 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2553 หากสหภาพยุโรปพบว่าประเทศใดไม่มีระบบควบคุมการทำประมงหรือควบคุมที่ไม่ดีพอก็จะประกาศให้ใบเหลือง หรือเป็นการเตือนว่าประเทศนั้นมีความเสี่ยงที่จะเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมง IUU ซึ่งระหว่างที่ใบเหลือง สหภาพยุโรปจะให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำ เพื่อให้ประเทศนั้นๆ ปรับปรุงระบบควบคุมการทำประมงให้ได้มาตรฐาน หากเพิกเฉยไม่ดำเนินการปรับปรุงใดๆ ก็จะไม่ประกาศให้ใบแดง หรือประกาศให้เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมง IUU ซึ่งส่งผลให้สหภาพยุโรประงับการนำเข้าสินค้าประมงที่จับโดยเรือของประเทศนั้น

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและส่งออกสินค้าประมงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก มีศักยภาพการผลิตสินค้าประมงประมาณ 3 ล้านตันต่อปี มูลค่าการส่งออกสินค้าประมงถึง 1 แสนล้านบาท เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปให้ใบเหลืองประเทศไทย เพื่อเป็นการเตือนอย่างเป็นทางการต่อกรณีของไทยไม่มีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมในการทำประมงผิดกฎหมาย หรือ IUU Fishing เนื่องจากสหภาพยุโรปประเมินว่า ไทยไม่มีระบบควบคุมการทำประมงที่ดีพอ กฎหมายประมงของไทยล้าสมัย นับตั้งแต่ได้ใบเหลือง ไทยดำเนินการตามข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปทุกด้าน คือ ปรับปรุงกรอบกฎหมาย, การจัดทำแผนการบริหารจัดการประมงระดับชาติ, การสร้างระบบควบคุมตรวจสอบ และติดตามการทำประมง, การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และจัดทำระบบตรวจสอบย้อนกลับเพื่อออกใบรับรองการจับสัตว์น้ำส่งออกไปยังสหภาพยุโรป

การได้ใบเหลืองในครั้งนี้ถือเป็นการปฏิรูปการประมงไทยครั้งยิ่งใหญ่ โดยมีพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไข ซึ่งมีบทลงโทษที่รุนแรงที่สุด มีโทษปรับสูงสุดถึง 30 ล้านบาท นอกจากนี้ ประเทศไทยได้จัดทำแผนบริหารจัดการประมงระดับชาติ จัดทำระบบติดตามเรือประมง (Vessel Monitoring System หรือ VMS) ทำให้สามารถติดตามพฤติกรรมเรือประมงไทยด้วยอุปกรณ์ที่ทันสมัย มีการจัดตั้งศูนย์ PIPO (Port-in Port-out Center) ใน 22 จังหวัดชายทะเล จัดสรรอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเรือประมงเพิ่มเติมอีกกว่า 200 ตำแหน่ง เพื่อตรวจสอบเรือประมงที่เทียบเรือก่อนออกไปทำประมงและหลังจากกลับจากทำประมง จัดทำระบบการออกใบอนุญาตทำประมงแบบอิเล็กทรอนิกส์ โดยจัดเก็บข้อมูลใบอนุญาตระบบคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบใบอนุญาตผ่าน QR Code รวมถึงกำหนดให้เรือประมงติดเครื่องหมายรหัสใบอนุญาตไว้บนเรืออย่างเด่นชัด สามารถตรวจสอบได้ง่ายว่าเรือประมงนั้นมีใบอนุญาตหรือไม่

แม้ว่าการแก้ไขปัญห IUU จะทำให้ชาวประมงบางส่วนออกมาต่อต้าน แต่ในระยะยาวจะส่งผลดีต่อทุกฝ่าย เพราะการปฏิรูประบบควบคุมการทำประมงของไทยในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดการทำประมงอย่างยั่งยืนอย่างแท้จริง